

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОТРЕБ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ТИПІВ БУДІВЕЛЬ

Денисенко Ю.М., к. арх., доцент,
Одеська державна академія будівництва та архітектури
greengreen09@mail.ru

Анотація. В статті на основі аналізу праць інших авторів, а також на основі узагальнень автора пропонується класифікація потреб людей з погляду на трирівневу побудову Всесвіту. Автор виділяє три групи потреб людей: духовно-інформаційні, естетичні і матеріальні. В публікації обґрунтовується зазначена авторська класифікація потреб, а також, виходячи з того, що певні потреби людей є головною причиною зародження і розвитку архітектури, автором пропонується нова класифікація типів будівель, у відповідності з рівнем потреб. Нова класифікація будинків та споруд за рівнем та типом потреб людей має важливе значення для історико-архітектурних, історичних і реставраційних досліджень, теорій та практик.

Ключові слова: архітектура, розвиток архітектури, закони Всесвіту, закономірності розвитку архітектури, потреби людей, типи будівель.

КЛАСИФІКАЦИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ ТИПОВ ЗДАНИЙ

Денисенко Ю.Н., к. арх., доцент,
Одесская государственная академия строительства и архитектуры
greengreen09@mail.ru

Аннотация. В статье на основе анализа работ других авторов, а также на основе обобщений автора предлагается классификация потребностей людей в связи с трехуровневым строением Вселенной. Автор выделяет три группы потребностей: духовно-информационные, эстетические и материальные. В публикации обосновывается указанная авторская классификация потребностей. Также, исходя из того, что определенные потребности являются главной причиной появления и развития архитектуры, автором предлагается новая классификация типов зданий, в соответствии с уровнем потребностей. Новая классификация зданий и сооружений в соответствии с уровнем потребностей имеет важное значение для историко-архитектурных, исторических и реставрационных исследований, теорий и практик.

Ключевые слова: архитектура, развитие архитектуры, законы Вселенной, закономірності розвитку архітектури, потребности людей, типы зданий.

A CLASSIFICATION OF HUMAN NEEDS AND THEIR INFLUENCE ON FORMATION OF TYPES OF BUILDINGS

Denysenko Yu.M., PhD., Associate Professor,
Odessa state academy of construction and architecture, Ukraine
greengreen09@mail.ru

Abstract. Buildings, clothes, equipment, food, science, art and a lot of other artificial objects

and phenomena are tools and results of satisfaction of needs of people. These needs of people are a consequence of action of laws and structure of the Universe.

As a fact, any researcher studying any phenomenon investigates it in the context of needs of people. Even if he doesn't specify such communication of its research with needs of people. But most often researchers are interested in solutions of separate scientific problems according of separate needs of people. Now the author of the publication didn't find scientific works which have the classifications of needs of people on a global scale based on structure and laws of the Universe.

Only the research of needs of people based on structure and laws of the Universe gives the chance to objectively understand the reasons and the mechanisms of needs of the person and methods of their fuller satisfaction.

The aim of this study is to classify the needs of people in terms of laws of the Universe and to present a classification of types of buildings according to the type or level of needs, as reflected in the proposed classification of needs.

Relevance of work consists that our technocratic civilization, doing improbable development in the direction of technology and production of goods and solving mainly only certain physical problems, further departs from laws of the Universe, doesn't understand any more and distorts them. And the modern civilization operated first of all by financial benefits creates aggressive environment. Such direction of development of a civilization can lead to unpredictable consequences for existence of mankind. Therefore, our time and the existing situation demand from researchers and experts in various areas to come back to research of laws of existence, for timely regulation of the movement of a civilization.

Object of research are the human needs which are a consequence of structure and of laws of the Universe.

In the publication, author proves the new classification of human needs in accordance with the structure of the Universe and proposes a new typological classification of buildings according to the needs of the people. This typology is somewhat different from the existing typology of buildings (which according of a functional purpose was developed). Such new classification is the necessary. Because the existing typology is quite convenient for the practical design of buildings and structures, but not sufficient for a deeper analysis and understanding the causes of development of historical processes and forecasting the development of society as a whole and the development of architecture in particular.

Keywords: architecture, development of architecture, Laws of the Universe, Laws of development of architecture, human needs, types of buildings and structures.

Вступ. Будівлі, одяг, машини і механізми, продукти харчування, наука, мистецтво та багато інших рукотворних об'єктів і людських діянь є інструментами задовільнення потреб людей, закладених самою природою людини. Фактично будь якій дослідник, вивчаючи той чи інший феномен, вивчає його у контексті потреб людей, окремо зазначаючи це, чи навіть не згадуючи про зазначений контекст, хоча й пов'язуючи свої дослідження з ним. Але дослідників, при вивченні окремих питань чи проблем, найчастіше цікавлять лише окремі види потреб людей. Саме розглядаючи потреби людей, як закладені природою, існуючі одночасно на різних рівнях буття людини (духовному, душевному і фізичному) можливо більш об'єктивно зрозуміти причини і механізми виникнення потреб і методи їх більш повноцінного задоволення.

Актуальність роботи полягає в тому, що наша технократична цивілізація, зробивши неймовірний розвиток в бік технологій і матеріального виробництва і переймаючись, в основному, рішенням певних матеріальних проблем, все далі відходить від законів Всесвіту, переставши їх розуміти і створюючи (керуючись перш за все фінансовими вигодами), агресивне середовище, яке руйнує життя і здоров'я людей та стан оточуючої природи. Рух в зазначеному напрямку може привести до непередбачуваних наслідків для самого існування людства. Тому, саме наш час і саме існуючий стан справ вимагає від дослідників, спеціалістів різних сфер діяльності, повертатись до вивчення самої суті буття, до виявлення

законів буття, для своєчасного коригування руху цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останній час все більше дослідників розуміють необхідність проведення міждисциплінарних досліджень, розкриття глибинних причин тих чи інших процесів. Також все більше дослідників цікавиться питаннями потреб людей, питаннями походження та класифікації потреб [1-4]. В тому числі питаннями потреб людей почали цікавитись і дослідники з архітектури [1, 5]. Найбільш цікавим дослідженням з питань класифікації потреб людей є, з погляду автора, "Інтегральна класифікація потреб" [4]. Але необхідно зазначити недостатній рівень розробки питання класифікації потреб людей у глобальному плані, спираючись на будову і закони Всесвіту. До того ж поки не виявлено праць, в яких максимально повно був би відображений зв'язок потреб людей з появою і розвитком архітектури (більшість праць присвячена рішенням лише окремих питань і проблем) [1]. **Метою даної роботи** є класифікація потреб людей з погляду на трирівневу побудову Всесвіту. **Завданнями роботи** є обґрунтування запропонованої класифікації потреб, показавши зв'язок трирівневої побудови Всесвіту з розподіленням всіх потреб людей на три основні групи; запропонувати класифікацію типів будівель у відповідності з типом чи рівнем потреб, відображених у запропонованій класифікації потреб.

Зв'язок теми з науковими програмами. Робота виконана у зв'язку з комплексними планами НДР Одеської державної академії будівництва та архітектури, згідно наукової теми кафедри основ архітектури та дизайну архітектурного середовища «Закономірності розвитку архітектури і формування архітектурного середовища».

Використовуючи методи аналізу, синтезу, аналогії, виходячи з положення, що першопричинами всього є закони космосу, і, що головними законами космосу є існування Ідеї Проявлення, яка завдяки енергії породжує різні форми буття матерії [5], приходиш до висновку, що така трирівнева структура Всесвіту відображається в трирівневій організації будь якого феномену (рис. 1).

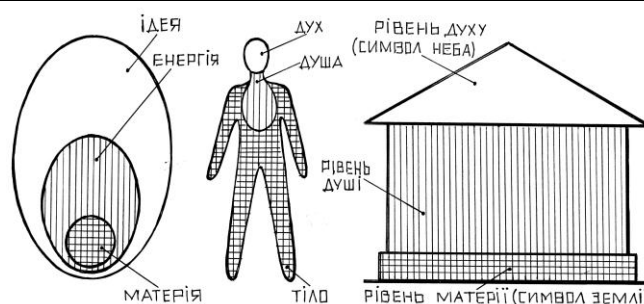

Рис. 1. Відповідність трирівневої структури космосу трьом рівням структури людини та будівлі.

В будівлі це відображено більш символічно. Хоча зазначений символізм є також досить обґрунтованим: дах захищає від негараздів з неба і сам символізує небо. Стіни, хоч і мають в будівлі лише матеріальне значення, і являють собою вертикальні захисні, а нерідко, до того ж, і несучі конструкції будівлі, але часто використовуються як основний носій декорування будівлі, завданням якого є створення певних емоційних реакцій, тобто є засобом задоволення естетичних потреб. Фундамент найчастіше є майже повністю зануреним в матеріальну основу (грунт) і має чисто фізичне призначення: нести на собі всю побудову будівлі і бути основою будівлі (трирівнева структура будівлі зазначається й іншими дослідниками [6], хоча й трактується дещо інакше, що є нормальним з погляду багатогранності символічного навантаження феноменів). Голова людини є структурою, котра виконує головні духовні функції, здійснює різні форми зв'язку зі Всесвітом, сприймає, переробляє і зберігає інформацію, керує організмом і життям людини. Рівень душі, відчуттів навіть фізіологічно відображаються на рівні грудної клітини, в області серця. Серце, душа (дихання) асоціюються з відчуттями, з життям. А матеріальною основою тіла є, перш за все, його кістяк і органи, на яких тримається будова тіла (ноги), або які виконують певну фізичну роботу: ноги, руки, м'язи і т. ін.

Всі потреби людей, які мають забезпечити саме існування людей (як проявленого феномену) ми також повинні розглядати на трьох рівнях (табл. 1), бо мікрокосмос (людина чи інший феномен) є відображенням макрокосму (Всесвіту).

Таблиця 1 – Відображення і відповідність трирівневої структури Всесвіту трьом рівням потреб людей

Структура Всесвіту	Ідея → Проявлення	Енергія →	Матеріальне Проявлення
Рівень проявлення феномену	духовний рівень	душевний рівень	фізичний рівень
Складова проявленого феномену	духовна(інформаційна) складова	енергетична(емоційна) складова	матеріальна складова
Типи потреб людей	духовні потреби	естетичні потреби	матеріальні потреби

Для задоволення своїх потреб люди створюють різні предмети і, перш за все, будівлі. З розвитком людства, з ускладненням його структури, зі збільшенням необхідності у задоволенні певних видів потреб з'являються певні типи будівель, які для цього призначені (табл.2).

Таблиця 2 – Класифікація потреб людей та вплив потреб на появу та існування типів будівель та споруд

	Рівні потреб людей	Види потреб людей	Назви основних потреб людей	Типи будівель та споруд		
Типи потреб людей	Духовний (інформаційний) Рівень	Духовні (інформаційні) потреби	Зв'язок із Всесвітом (Богом), релігійні потреби	Релігійні споруди		
			Захист від духовних хвороб	Палаці та ін. громадські будівлі		
			Керівництво			
			Розробка етичних норм			
			Виховання	Бібліотеки		
			Зберігання і передача інформації	Заклади науки та освіти		
	Енергетичний (емоційний) рівень	Душевні (естетичні) потреби	Здобуття (наука) та передача (освіта) знань	Творчі майстерні, палаці культури, музеї, театри і та ін.		
			Створення та зберігання прекрасного (мистецтво) чи жахливого (антимистецтво)	Фортиці та ін. військові споруди, тюрми, різні управи, лікарні		
			Захист: – інтересів держави (чиновники); – інтересів людей (громадські організації): - від людей (суди, поліція, армія) - від фізичних хвороб			
Фізичний (матеріальний) Рівень	Матеріальні потреби	Розподіл (торгівля)	Торгівельні заклади			
		Виробництво матеріальних благ	Заводи, фабрики та ін. виробничі будівлі та споруди			
				Виробничі та громадські будівлі та споруди		Житлові будівлі та споруди

Досить цікавим з точки зору задовільнення потреб є індивідуальне житло людини, де всі зазначені потреби (функції) задовольняються в об'ємі житлового простору, виділяючи для цього окремі зони чи певні багатфункціональні структури в рамках житла.

Запропонована класифікація будівель та споруд за рівнем функціонального призначення ділить будівлі та споруди на такі, що призначені для виконання переважно функцій духовно-інформаційного, емоційно-естетичного чи матеріального рівня.

Крім того, структура будь якої будівлі чи споруди, не залежно від рівня її основного функціонального призначення, як і зовнішнє чи внутрішнє середовище, організовані будівлею, обов'язково мають духовно-інформаційну, емоційну та матеріальну складові. Тому найважливішим завданням проектувальника є створення таких об'ємно-просторових форм і конструкцій, які б своїм розплануванням, розташуванням, складом, матеріалом, розмірними характеристиками, деталями, оздобленням та наповненням повністю задовольняли б всі три рівні потреб людей (духовно-інформаційні, естетично-емоційні та матеріальні).

Будівлі та споруди, які не задовольняють відразу всім трьом рівням та типам потреб людей не можуть вважатись повноцінним архітектурним твором, бо ставлять під сумнів один з трьох постулатів Вітрувіанського визначення архітектури, а саме, користі. Архітектурний витвір може бути лише тоді повноцінним, якщо, «користь» буде корисною на всіх трьох рівнях (на духовно-інформаційному, на естетично-емоційному і на матеріальному).

Неврахування необхідності проектування відразу на трьох зазначених рівнях (як і пошуку користі відразу на трьох рівнях буття) постійно призводить до періодичного домінування в житті і в архітектурі перекосів то в бік надмірного естетизму (наприклад, стиль «бароко»), то в бік функціоналізму, нехтуючи потребами естетики чи комфорту (романський період чи функціоналізм (рис. 2), то в бік інших крайнощів (рис. 3).

Рис. 2. Всім відомі функціональні, але не корисні на всіх рівнях «Хрущовки» 1960-х років

Рис. 3. Велич показної розкоші та перенасичення Італійського (римського) ампіру. Вікторіанський палац (Вітторіано), Італія, Рим. Арх. Джузеппе Саккони, 1885-1911 г.

Висновки. Науковою новизною є обґрунтування інтегральної класифікації потреб людей і розробка класифікації будинків і споруд за рівнем потреб людей.

Абсолютно ґрунтовним є виділення трьох груп потреб людей (духовно-інтелектуальних, душевних (емоційно-естетичних) і матеріальних), відповідно до трьох рівнів організації Всесвіту: духовного, енергетичного і матеріального. В свою чергу, три групи потреб людей, трирівнева фізична чи символічна побудова тіла людини чи будівлі підтверджують вірність положення про трирівневу структуру космосу. Будь яка будівля (як, до речі, й будь який інший феномен Всесвіту) несе певну інформацію, має енергетичне (естетичне) навантаження, що викликає певні емоції і є втіленим в матеріальні форми (які являють собою відповідні конструкції, що мають розмірні характеристики і втілені в

фізично-осяжних матеріалах. Матеріали – матеріальна, фізична основа феномену. До духовних (інформаційних) потреб віднесені наступні потреби: зв'язок із Всесвітом (Богом), релігійні потреби, захист від духовних хвороб, керівництво, розробка етичних норм, виховання, зберігання і передача інформації, здобуття (наука) та передача (освіта) знань. До душевних (емоційних) потреб віднесені потреби у створенні та зберіганні прекрасного (мистецтво) чи жахливого (антимистецтво). До матеріальних потреб віднесені потреби у захисті інтересів людей і держави, потреби у виробництві та у розподілі матеріальних благ.

Розроблена класифікація потреб дозволяє запропонувати ще один вид класифікації будівель та споруд: класифікацію будівель та споруд за потребами людей, згідно трьох рівнів потреб. Ця класифікація доповнює відомі класифікації за різними ознаками і є важливою для розуміння причин і слідств історичних процесів і прогнозування розвитку суспільства, в цілому, і розвитку архітектури, зокрема.

Дана класифікація потреб людей і класифікація будівель та споруд за рівнем потреб розроблена для проведення подальших глибоких ґрунтовних досліджень історико-архітектурних процесів.

Також в науковий обіг з теорії архітектури вводяться та обґрунтовуються такі наукові поняття, як «Рівні проявленого феномену», «Рівні потреб», «Духовно-інформаційна, енергетично-емоційна і матеріальна складові будь якого архітектурного чи мистецького твору» (як і будь якого іншого феномену).

Аналізуючи причини постійного домінування в архітектурі різних періодів певних цінностей за рахунок нехтування іншими цінностями і, як слідство, неодноразових порушень гармонії Вітрувіанської тріади, базуючись на виявлених трьох рівнях потреб людей, обґрунтовується положення, що поняття «користь» може бути повноцінним лише за умови одночасної користі архітектурного витвору відразу на всіх трьох рівнях буття людини (на духовному, на естетично-емоційному та на матеріальному).

Література

1. Жилина Ю.Н. Влияние потребностей человека на организацию архитектурной среды: автореф. дис. к.арх.: 18.00.01 / Жилина Юлия Николаевна. Уральская государственная архитектурно-художественная академия. Екатеринбург, 2003. – 24 с.
2. Сильвестрова Т.Я. Генезис и сущность общественных потребностей: автореф. дис. д-ра филос. наук: 09.00.11- Социальная философия / Сильвестрова Тамара Яковлевна. Чувашский государственный университет им И.Н.Ульянова». Чебоксары, 2006. – 43 с.
3. Реймерс Н.Ф. Экология (теории, законы, правила, принципы и гипотезы) / Н.Ф. Реймерс – М.: Журнал «Россия молодая», 1994. – 367 с.
4. Корнеенков С.С. Классификация и интегральная природа потребностей человека / С.С. Корнеенков, В.А. Уженцев // Практические аспекты менеджмента: Сб. ст. по материалам I межд. заочной науч.-практ. конф. – Новосибирск: Изд. АНС «СибАК», 2015. – С. 10 – 16.
5. Денисенко Ю.Н. Факторы, влияющие на особенности формирования архитектуры и архитектурной среды, как объект исследования / Ю.Н. Денисенко, Е.В. Денисенко // Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури: Збірник наукових праць ОДАБА. Випуск № 55. – Одеса: Зовнішрекламсервіс, 2014. – С. 93 – 96.
6. Кадурина А.О. Символика славянского жилища. Мини-модель Вселенной / А.О. Кадурина // Проблема теории и истории архитектуры Украины: Сборник научных трудов АХИ ОГАСА. Випуск 15 / Под редакцией Моргун Е.Л. – Одесса: Астропринт, 2015 г. – С. 53-58.